

EU:s strategi för att bekämpa antisemitism och främja judiskt liv (2021–2030)

Arbetsmarknadsdepartementet

2021-11-08

Dokumentbeteckning

COM (2021) 615

Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet, rådet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén samt regionkommittén EU:s strategi för att bekämpa antisemitism och främja judiskt liv (2021–2030)

Sammanfattning

Den 5 oktober 2021 presenterade kommissionen meddelandet EU:s strategi för att bekämpa antisemitism och främja judiskt liv (2021–2030). Strategin utgör en del av kommissionens insatser för att bekämpa alla former av hat, diskriminering och rasism och kompletterar EU:s handlingsplan mot rasism 2020–2025. Strategin består av tre pelare:

1. Förebygga och bekämpa alla former av antisemitism,
2. Skydda och främja judiskt liv i EU,
3. Främja minnet av samt utbildning och forskning om Förintelsen.

Därutöver innehåller strategin avsnitt om EU:s roll i det globala arbetet mot antisemitism och om strategins genomförande.

Regeringen välkomnar kommissionens strategi för att bekämpa antisemitism och främja judiskt liv, och delar på övergripande nivå den analys och de slutsatser som presenteras i meddelandet.

1.1 Ärendets bakgrund

År 2015 utsåg Europeiska kommissionen den första EU-samordnaren för att bekämpa antisemitism och främja judiskt liv. I juni 2017 antog Europaparlamentet en resolution om bekämpandet av antisemitism och i december 2018 antog rådet en förklaring om kampen mot antisemitism. För att stödja genomförandet av förklaringen inrättade kommissionen en tillfällig arbetsgrupp för att bekämpa antisemitism i vilken både medlemsstaterna och judiska samfund är företrädare. I december 2019 blev arbetet mot antisemitism en del av ansvarsområdet för kommissionens vice ordförande med ansvar för främjande av vår europeiska livsstil, vilket signalerade avsikten att motverka antisemitism som en övergripande prioritering. I december 2020 antog rådet ytterligare en förklaring med inriktning på att integrera arbetet mot antisemitism i alla politikområden.

Kommissionen presenterade meddelandet EU:s strategi för att bekämpa antisemitism och främja judiskt liv (2021–2030) den 5 oktober 2021.

1.2 Förslagets innehåll

I meddelandet konstaterar kommissionen att antisemitismen är oförenlig med Europas grundläggande värden, att den utgör ett hot, inte bara mot judiska gemenskaper och judiskt liv, utan även mot ett öppet och mångfasetterat samhälle, mot demokratin och den europeiska livsstilen, samt att EU är fast besluten att sätta stopp för detta. Det anges vidare att strategin sätter ramen, med full respekt för nationella befogenheter, för kommissionens arbete för perioden 2021–2030. Strategin består av tre pelare:

1. Förebygga och bekämpa alla former av antisemitism
2. Skydda och främja judiskt liv i EU
3. Främja minnet av samt utbildning och forskning om minnet av Förintelsen

Därutöver innehåller strategin avsnitt om EU:s roll i det globala arbetet mot antisemitism och om strategins genomförande.

Strategin utgör en del av kommissionens insatser för att bekämpa alla former av hat, diskriminering och rasism och det konstateras att den kompletterar EU:s handlingsplan mot rasism 2020–2025. Vidare anges att strategin i vissa fall också tar hänsyn till likheter mellan erfarenheter av diskriminering av judar och av andra etniska eller religiösa minoriteter.

1.2.1 Förebygga och bekämpa alla former av antisemitism

Den första pelaren omfattar arbetet för att förebygga och bekämpa alla former av antisemitism. Kommissionen lyfter först och främst fram behovet av att arbetet sker inom alla politikområden och av att EU-medel används för

ändamålet. Kommissionen avser att systematiskt ta hänsyn till arbetet mot antisemitism när man framöver utarbetar ny politik, lagstiftning och finansieringsprogram. Knappt ett 20-tal åtgärder mot antisemitism presenteras, vilka framför allt handlar om att på olika sätt ge stöd till medlemsstaterna i deras arbete, t.ex. genom att inrätta kommissionens arbetsgrupp på området som en permanent struktur. Kommissionen avser även att stärka samarbetet med det civila samhällets organisationer och judiska samfund.

Kommissionen framhåller att medlemsstaterna, i och med rådets förklaring om integrering av kampen mot antisemitism i alla politikområden (2 december 2020), redan åtagit sig att senast i slutet av 2022 utarbeta nationella strategier för att bekämpa antisemitism, eller inkludera åtgärder i sina nationella handlingsplaner för att förebygga rasism, och tillhandahålla tillräcklig finansiering för att genomföra dem. Kommissionen avser att utvärdera dessa åtgärder senast 2023. Medlemsstaterna uppmanas att anta och använda IHRA:s (International Holocaust Remembrance Alliance) icke-rättsligt bindande arbetsdefinition av antisemitism på alla nivåer. Vidare uppmanas medlemsstaterna att utse nationella särskilda sändebud eller samordnare för bekämpande av antisemitism och främjande av judiskt liv.

I meddelandet lyfts behovet av åtgärder för att motverka antisemitisk hatpropaganda och hatbrott. Medlemsstaterna uppmanas att snabbt slutföra genomförandet av rambeslutet om bekämpande av rasism och främlingsfientlighet samt att lagföra antisemitisk hatpropaganda och hatbrott i enlighet med EU-rätten och nationell lagstiftning. Arbetet mot antisemitism behöver även bedrivas på nätet. Kommissionen avser därför att genomföra en dataanalys för att bättre förstå spridningen av antisemitism på nätet och inkludera frågan i den kommande uppdaterade strategin för ett bättre internet för barn. Medlemsstaterna uppmanas att stödja civilsamhällesorganisationer i kampen mot antisemitisk hatpropaganda, desinformation och konspirations-teorier på nätet samt att stärka förmågan hos de nationella brottsbekämpande och rättsvårdande myndigheterna att lagföra hatpropaganda på nätet.

Kommissionen identifierar att arbetet mot diskriminering med antisemitiska motiv är av vikt. Medlemsstaterna uppmanas bl.a. att se till att nationella diskrimineringsombudsmän är tillräckligt rustade för att säkerställa att fall av diskriminering med antisemitiska motiv hanteras och rapporteras på rätt sätt, samt att vidta riktade åtgärder såsom utbildning och kunskapshöjande arbete för att ta itu med sådan diskriminering.

Slutligen anger kommissionen att det är av vikt att föregå med gott exempel. Kommissionen avser därför att fortsätta att sträva efter en inkluderande arbetsmiljö byggd på mångfald och fri från antisemitism.

1.2.2 Skydda och främja judiskt liv i EU

I arbetet för att skydda och främja judiskt liv framhålls behovet av åtgärder för att bekämpa våldsam extremism och terrorism riktad mot judar, och

medlemsstaterna uppmanas att garantera säkerheten i judiska lokaler och tillhandahålla tillräckligt ekonomiskt eller annat stöd. Kommissionen lyfter fram behovet av att medlemsstaterna genom politiska och rättsliga åtgärder ser till att religiösa grupper eller samfund, inklusive judar, kan leva sina liv i enlighet med sina religiösa och kulturella traditioner. Medlemsstaterna uppmanas även att öka allmänhetens kunskap om judiskt liv och judiska traditioner, samt ge stöd till underhåll och skydd av judiskt kulturarv.

1.2.3 Främja minnet av samt utbildning och forskning om Förintelsen

Kommissionen framhåller att alla barn bör lära sig om judiskt liv och antisemitism som en integrerad del av Europas historia. Medlemsstaterna uppmanas bl.a. att främja kunskap om judiskt liv, antisemitism och Förintelsen genom utbildning och forskning, samt att rapportera och registrera fall av diskriminering med antisemitiska motiv i skolor och hjälpa skolledare och lärare att ta itu med dessa. Vidare konstaterar kommissionen i meddelandet att hatpropaganda som rör urskuldande, förnekande eller flagrant förringande av Förintelsen är förbjuden enligt rambeslutet om bekämpande av rasism och främlingsfientlighet

1.2.4 EU i den globala kampen mot antisemitism

I meddelandet lyfts ett antal insatser med bäring på EU:s externa arbete. Kommissionen och Europeiska utrikestjänsten avser bl.a. att främja kampen mot diskriminering på grund av religion, trosuppfattning eller etnisk bakgrund, inbegripet antisemitism, i dialoger om politik och mänskliga rättigheter och även i bredare samarbeten med partnerländer utanför EU.

1.2.5 Genomförande av strategin

Slutligen innehåller meddelandet ett avsnitt om genomförandet av strategin under perioden 2021–2030. Där lyfts betydelsen av samarbete mellan alla berörda aktörer, bl.a. EU:s institutioner, medlemsstaterna, internationella organisationer och judiska samfund, fram. Kommissionen avser att aktivt stödja genomförandet bl.a. genom till buds stående finansieringsmöjligheter.

Omfattande genomföranderapporter kommer att publiceras under 2024 och 2029. Dessa kommer att bygga på synpunkter från medlemsstaterna, även när det gäller genomförandet av deras nationella strategier. Med stöd av EU:s byrå för grundläggande rättigheter kommer dessa rapporter att omfatta övervakning av framstegen på nationell nivå, med beaktande av de åtaganden som gjordes i rådets förklaringar om antisemitism från 2018 och 2020.

1.3 Gällande svenska regler och förslagets effekt på dessa

Meddelandet innehåller inte några konkreta förslag till lagstiftningsåtgärder, varför det i sig inte får några effekter på det svenska regelverket.

Meddelandet innehåller inte några konkreta förslag som medför direkta budgetära konsekvenser.

2 Ståndpunkter

2.1 Preliminär svensk ståndpunkt

Regeringen välkomnar kommissionens strategi mot antisemitism och för att främja judiskt liv. Malmö internationella forum för hågkomst av Förintelsen och bekämpande av antisemitism var ett uttryck för att arbetet med att bekämpa antisemitism och andra former av rasism behöver fortsätta med samlad kraft.

Regeringen delar på övergripande nivå den analys och de slutsatser som presenteras i meddelandet. Att strategin tar ett helhetsgrepp om såväl arbetet mot antisemitism som för att främja judiskt liv är särskilt välkommet. Samtidigt hade det varit önskvärt att medlemsstaternas arbete för de nationella minoriteterna synliggjorts i strategin, särskilt kopplingen till Europarådets ramkonvention om skydd för nationella minoriteter.

Regeringen anser att medlemsstaterna behöver bedriva ett ambitiöst arbete på området. Det är ytterst medlemsstaternas ansvar att säkerställa att ingen utsätts för rasism eller diskriminering samt att respektera, skydda och uppfylla mänskliga rättigheter, inbegripet EU:s stadga om de grundläggande rättigheterna. Det är därför välkommet att kommissionen avser erbjuda medlemsstaterna stöd och verktyg för detta.

Det är viktigt att se, uppmärksamma och agera utifrån att antisemitismen är unik och kräver specifika insatser på samma sätt som andra former av rasism har sin unika historia och sina specifika utmaningar. Samtidigt finns mycket som förenar olika former av rasism och hatbrott, både vad gäller hur de tar sig uttryck och vilken typ av åtgärder som krävs för att förebygga och bekämpa dem. Det är därför välkommet att kommissionen kopplar strategin till EU:s handlingsplan mot rasism 2020–2025.

Regeringen ställer sig positiv till att kommissionen framhåller vikten av att anta och använda IHRA:s arbetsdefinition av antisemitism i arbetet. Samtidigt konstaterar regeringen att den inte är rättsligt bindande, men att den kan fungera som ett viktigt verktyg i arbetet med att identifiera och uppmärksamma olika uttryck för antisemitism.

Regeringen stödjer kommissionens avsikt att genomföra en dataanalys för att bättre förstå spridningen av antisemitism på nätet och ta itu med antisemitisk hatpropaganda. Ökad kunskap om rasism och hatbrott på nätet, och hur det kan motverkas, är centralt i arbetet mot rasism – inte minst ur ett barnrättsperspektiv.

Medlemsstaternas ståndpunkter är inte kända.

2.3 Institutionernas ståndpunkter

Europeiska rådet har i slutsatserna från dess möte den 21–22 oktober 2021 välkomnat strategin. Institutionernas ståndpunkter är i övrigt inte kända.

2.4 Remissinstansernas ståndpunkter

Meddelandet har inte sänts på remiss.

3 Förslagets förutsättningar

3.1 Rättslig grund och beslutsförfarande

Inte aktuellt då det rör sig om ett meddelande.

3.2 Subsidiaritets- och proportionalitetsprincipen

Inte aktuellt då det rör sig om ett meddelande.

4 Övrigt

4.1 Fortsatt behandling av ärendet

Eventuell fortsatt behandling är inte känd.

4.2 Fackuttryck/termer

IHRA:s icke-rättsligt bindande definition av antisemitism: Definitionen lyder: ”Antisemitism är en bestämd uppfattning om judar som kan uttryckas som hat mot judar. Språkliga och fysiska uttryck för antisemitism riktas mot judiska eller icke-judiska personer och/eller deras egendom samt mot judiska institutioner och religiösa samlingsplatser.” IHRA-definitionen omfattar även ett antal beskrivande exempel.

Hatpropaganda: Enligt rådets rambeslut 2008/913/RIF den 28 november 2008 om bekämpande av vissa former av och uttryck för rasism och främlingsfientlighet ska medlemsstaterna kriminalisera offentlig uppmaning till våld eller hat på grund av ras, hudfärg, religion, härstamning eller nationellt eller etniskt ursprung (inklusive på nätet).

Hatbrott: Brotten hets mot folkgrupp och olaga diskriminering samt andra brott där ett motiv för brottet har varit att kränka en person, en folkgrupp eller en annan sådan grupp av personer på grund av ras, hudfärg, nationellt

eller etniskt ursprung, trosbekännelse, sexuell läggning, könsöverskridande identitet eller uttryck eller annan liknande omständighet. Se vidare 16 kap. 8 och 9 §§ samt 29 kap. 2 § 7 brottsbalken.

2021/22:FPM13